

D E P L A T E

\$

Tijdschrift van de Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE", v.z.w.

Hoofdredacteur : O. VILAIN
Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen ondertekende bijdragen.

8e jaargang, nr 2, februari 1979.

— — — — —
FEBRUARI-ACTIVITEIT

Het bestuur van de Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE" heeft de eer en het genoegen zijn leden uit te nodigen op de voordracht met dia's en klankweergave die doorgaat op :

donderdag 22 februari 1979 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Afdeling Oostende, Dr. L.Colensstraat, 6- Oostende.

met als onderwerp : OOSTENDSE ORGELS
en als spreker : de heer Robert HOSTYN

Robert HOSTYN is zeker geen onbekende voor de lezers van "DE PLATE". Vorig jaar startte hij immers met een artikelenreeks over de Oostendse orgels en hun historiek in ons tijdschrift. Stippen we aan dat, wat Oostende betreft, op dit heel speciaal studieterrein overigens niets verschenen was. Spreker studeerde aan het Lemmensinstituut te Leuven en aan het Brusselse conservatorium. Momenteel is hij als leraar noteleer verbonden aan het Stedelijk Muziekconservatorium te Oostende. Als orgelist concerteerde hij niet alleen in eigen stad, maar ook in steden als Frankfurt, Innsbruck, Loreto ... Hij is dus zeker de geschikte man om U die avond aan de hand van dia's en klank mee te nemen naar een orgelmanufactuur en vervolgens naar de diverse kerkdoksalen van onze stad. Het wordt een avond vol nooit geziene zaken en dus zeker de moeite waard. Alhoewel orgels een onderwerp zijn die niet de grote massa lokken, toch bestaat er een zekere interesse voor het instrument : het Ministerie van Cultuur is bezig aan een inventarisatie van alle historische orgels in Vlaanderen, in diverse tijdschriften worden regelmatig artikels afgedrukt over een of ander orgel (in het "Brugse Ommeland" bv.). Alhoewel Oostende wat "historische instrumenten" betreft zo goed als niets te betekenen heeft, loont het toch de moeite eens de "toer van de doksalen" te doen en de inventaris op te maken van het Oostendse orgelbezit. Zoals altijd is de toegang vrij en kosteloos en zijn ook niet-leden van harte welkom.

N. H.

— — — — —
WIJ DANKEN

Bijna 100 leden - en dat is ruim 25 % - hebben gehoor gegeven aan onze oproep om vrijwillig hun ledenbijdrage te verhogen om de kosten van ons tijdschrift te helpen dekken. Een grote dank aan alle sympathisanten van ons tijdschrift. Het bewijst ook dat onze "Plate" met aandacht gelezen wordt.

O. V.

Deze maand 2 schilders die me enkel door -schaarse- geschreven bronnen gekend zijn. Over de aard en de kwaliteiten van hun werk kan ik dan ook niet veel vertellen, maar hoogstwaarschijnlijk waren het begaafde diletanten die realistische stukken van middelmatige kwaliteit leverden. Uiteraard is het nutteloos zoeken naar hun namen in een kunstenaarslexicon.

Daniël PIETERS werd op 4 april 1837 te Oostende geboren. Wie hij was en wat hij om den brode deed heb ik niet verder opgezocht. In het Salon 1895 (Oostende, Kurssaal) stelde hij een "Souvenir d'Ostende : Marché aux Poissons 1869" tentoon. "La Saison d'Ostende" van 21 augustus 1895 maakte er melding van. Vóór de oorlog 40-45 bezat het museum van Oostende een "Oude Vismarkt te Oostende" van PIETERS (olie op paneel ; 59 x 45 ; getekend en gedateerd 1890 onder rechts). Het was een gift van Carlos VAN DEN DRIESSCHE en hing destijds in het kabinet van de Burgemeester. Carlo LOONTIENS vermeldde het op p. 69 van zijn "Histoire d'Ostende expliquée au Musée Communal. Catalogue illustré et annoté des oeuvres d'art et des antiquités réunies à l'Hôtel-de-Ville". Een afbeelding van het werk is me niet bekend. Mogelijk is het in verband te brengen met het schilderijtje waarvan men een afbeelding vindt in "Ostendiana III" t.o.v. p. 60.

Camille DE BRUYNE werd anno 1859 te Oostende geboren en woonde later aan de Karel Janssenslaan 39. Verdere biografische gegevens zijn me niet gekend. Tijdens het "2me Salon des Peintres Ostendais", in het Kurssaal ingericht van 11 tot 25 april 1909 door de "Cercle Artistique d'Ostende", exposeerde hij 3 olieverven in de catalogus omschreven als "La Forge", "Intérieur à Lombartsyde" en "Vers la haute mer". En tijdens het "4me Salon" (1911) : "En cale-sèche ; Marée montante", "Prêt pour la pêche aux crevettes" en "Novemberweer". Het Stedelijk Museum van Oostende bezat vóór de laatste oorlog een doek van hem : "In het bos" (48,5 x 32 cm, getekend en gedateerd 1911 rechtsonder). LOONTIENS vermeldde het op p. 68 van zijn hoger genoemde catalogus.

Norbert HOSTYN

KLAPPER VAN 1978.

Zoals ieder jaar wordt ook voor de jaargang 1978 van "De Plate" een klapper opge- maakt, waar nu druk aan gewerkt wordt en in de loop van deze maand zal klaar zijn.

Wie hiervoor belangstelling heeft, kan van nu af inschrijven door storting van 30 F. op een der volgende rekeningen : nr 750-9109554-54
nr 384-0051822-11

met vermelding "Klapper De Plate 1978".

J.H. K.

HET HEEMKUNDIG MUSEUM.

Wanneer bracht U uw laatste bezoek aan het Heemkundig Museum ? Heel wat Oostende- naars, en tot onze schaamte moeten we bekennen ook talrijke leden van "De Plate", brachten nog nooit een bezoek aan het Heemkundig Museum !

In de winter is het Museum iedere zaterdagochtend toegankelijk van 10 to 12 u.

G. V.

DE OVERSTROMINGEN IN DE STREEK VAN OOSTENDE IN DE 17e EN 18e EEUW.

Deze overstromingen zijn hoofdzakelijk te wijten aan menselijke invloed. Op het einde van de 16e eeuw werd, tijdens de godsdienstoorlogen, Oostende in staat van beleg gebracht. De stad werd versterkt en de duinen ten oosten ervan werden afgegraven, om de streek rond Oostende onder water te zetten. Weldra vormde zich een geul, de Oostgeul, die door het in- en uittredend zeewater meer en meer werd uitgeschuurd en die het ontstaan zou geven aan de huidige Oostendse haven. Bij vloed bereikte het water Stene, Bredene, Zandvoorde, Oudenburg, Snaaskerke en Leffinge.

Na het Beleg (1601-1604) werd het overstromingsgebied omschreven door een ringdijk. De werken vingen aan in 1608 met de Steense Dijk om in 1612 beëindigd te worden met de Groenendijk. Vanuit de Oostgeul vormden zich verscheidene kreken, die diep het land binnendrongen, o.a. de Gouwelozekeek, de Zoutekreek, de Schaperijkkreek, de Sint-Katarinakreek en de Keignaardkreek.

In 1626 werd de Legaardsdijk gebouwd om het overstromingsgebied te beperken. Rond 1660 was de havengeul, ten gevolge van de onvoldoende hoeveelheid spoelwater, grotendeels verzand en besloot men een groter gebied als spoelpolder te gebruiken. Aldus ontstonden de talrijke "polders" rond Oostende, die om beurten tientallen jaren als spoelpolder dienst deden met de bedoeling de havengeul voor verzanding te vrijwaren. Deze methode werd toegepast tot in 1803.

Hier volgt de lijst van de belangrijkste van deze polders met voor sommige de periode(n) tijdens dewelke ze als spoelpolder dienst deden :

- de Keignaardpolder (Zandvoorde) : 1664-1700, 1721-1803.
- de Grote polder (Bredene)
- de Saspolder (Bredene)
- de Gauwelozekeepolder (Zandvoorde, Stene)
- de Sint-Katarinapolder (Stene, Oostende) : 1627-1744
- de Nieuwe polder van Zandvoorde (Zandvoorde, Oudenburg) : 1664-1700
- de Snaaskerkepolder (Snaaskerke, Stene, Leffinge) : 1721-1803.

In de spoelpolders heeft zich niet alleen een nieuw krekensysteem gevormd, maar werd ook een nieuwe laag alluvium afgezet (...). Gemiddeld liggen de polders van Oostende aldus bijna 1 m. hoger dan het omliggende poldergebied. Ook het uitzicht van de kreken verschilt van polder tot polder ; naarmate de polder langer dreef, zijn de kreken er verder dichtgeslibd. Zo ligt bv. de Keignaardkreek in de Nieuwe polder van Zandvoorde nog open, terwijl ze in de Keignaardpolder bijna volledig gecolmateerd is en slechts een weinig uitgesproken depressie vormt.

E. SMISSAERT

Bron : : AMERYCKX (J.), De jongste geologische geschiedenis van de Belgische Zeepolders, in : Technisch-Wetenschappelijk Tijdschrift & Ingenieurs-tijdingen, XXIX, nr 1, januari 1960, blz. 13-20. Verkort, onder de titel : Hoe ontstonden de Belgische Zeepolders ?, in : Wetenschappelijke Tijdingen, XX, nr. 6, juli 1960, kol. 242-252.

ZANTEN UIT BREDENE.

PASEN : EIEREN RAPEN.

Het blijft de gewoonte om paaseieren te zoeken en te rapen op paaszaterdag. De kleintjes geloven immers nog, dat op deze paaszaterdagmorgen, de klokken door de lucht zijn teruggekeerd uit Rome. Zij hebben die op Witte Donderdag nergens meer gehoord ; ook op Goede Vrijdag niet, want zij waren naar Rome gevlogen. En nu zijn ze er weer allemaal ! Die klokken brengen eieren mee en ze strooien die overal rond voor de kinderen.

De ouders legden die eieren buiten in de tuin : kippeneieren, uit chocolade, in tinpapier, blinkend en vol helle kleuren : kleine en grote. Men kon ze vinden tussen de schaarse bloemen, onder struikgewas of op hun takken.

Er bestaat alhier nog een klein rijmpje dat van toepassing is op deze kindergebeurtenis : Bim bam eieren,

De klokken leggen eieren.

Welke mog toch de oorsprong zijn van dit gebruik ?

1e APRIL : VERZENDERTJESDAG.

Het is een grap, nog veel in gebruik, zelfs in de pers.

Vooraf op school was het de gewoonte. Er werd aan een niets vermoedende jongen die op de speelplaats kwam, gezegd dat de meester hem wilde spreken. Wanneer hij dan de meester vroeg waarom hij moest komen, en deze natuurlijk van niets wist, werd hij uitgelachen door heel de bende.

Thuis gebeurde hetzelfde scenario. Met de jongste van de werkplaats eveneens. Vóór W.O. 1 stuurde men zelfs speciaal gedrukte prentbriefkaarten voor 1 April.

2e APRIL : SLUITERTJESDAG.

Op deze morgen werd moeder opgesloten, gewoonlijk terwijl zij eventjes de beste kamer of het kleinste kamertje opzoekt. Zij werd slechts toegelaten wanneer zij iets aan de kinderen beloofde. Ook schoolkinderen durfden hun onderwijzer(es) binnensluiten totdat die iets beloofd had.

Dit gebruik is hier nog in voege.

GRAPPEN EN PLAGERIJEN.

Er wordt aan een niet te slimme jongen gevraagd, om eventjes bij de smid de loden vijl in bruikleen te gaan vragen.

Uit plagerij, zegt men van iemand die een nutteloos werk uitvoert, dat hij evengoed de regen in flessen kan vangen of lege zakken kan recht zetten.

De metselaar kan een gast plagen op de volgende wijze. Hij staat boven op de stelling en laat met de koord het schietlood zakken langs de muur. Hij vraagt dan aan de nietsvermoedende jongen die beneden staat, om de koord even vast te houden op de plaats waar het lood bevestigd is. Daarop laat hij het houten blokje vallen dat van boven over de koord glijdt. De jongen krijgt dit natuurlijk op de vingers en staat betuurd te kijken

Karel CLYBOUW

ZANTEN UIT OOSTENDE

AFWEER TEGEN KWAALTJE.

Dit is geen grap. Wij hebben het vóór een paar weken afgeluisterd in een Oostends tea-room. Drie "gezeten" dames, zo rond de zestig, zitten te praten en te klagen over buikkrampen. Tot de ene aan de andere vraagt : "hebt ge nu reeds geprobeerd om een stuk sunlight zeep onder je bed te leggen ? De andere dame antwoordt neen. Waarop de eerste nogmaals bevestigt : "mijn schoonzuster heeft daar nochtans veel hulp van : Waarom probeer je het niet eens ?".

Karel CLYBOUW

HISTORIEK VAN HET BOSJE.

Leopold II wilde aan Oostende, zoals hij dat gedaan had in Laken, Brussel en Sint-Gillis, openbare parken schenken. Leopold II zag een kans tot het waarmaken van zijn plannen toen minister Beernaert (geboren te Oostende) in 1884 aan de macht kwam.

Tijdens een verblijf te Oostende, in 1885, werkte Leopold II verder aan zijn plannen en verzekerde zich van de steun van Beernaert. Leopold II wilde een reeks parken rond Oostende en de eerste die hij wou aanleggen zou het "Bois de Boulogne" zijn.

Daarvoor werd gedacht aan gronden gelegen tussen de spoorweg en het kanaal naar Brugge en die al "Bois de Boulogne" genoemd werden. Deze gronden waren oude versterkingen, wallen en schansen en het zou de moeite niet zijn voor de staat deze gronden te verkopen daar er enorme kosten waren om ze verkavelbaar te maken. De stad Oostende zou bereid zijn om van deze gronden openbaar park te maken, weet Leopold II nog te schrijven aan Beernaert.

Op 19 mei 1886 wordt er in de kamer een wet gestemd en deze verschijnt in het Staatsblad van 20 mei 1886.

Daaruit pikken we hetgeen voor Oostende van belang is :

Art. 2,- 3° : De regering is gemachtigd om kosteloos aan de stad Oostende af te staan, ter inrichting eener openbare warande, de domein-gronden, bepaald ten oosten door de vaart van Brugge en ten westen door den spoorweg van Brussel naar Oostende.

In uitvoering van deze wet is er een konventie tussen de Staat en het Kollege van Burgemeester en Schepenen van Oostende op 7 en 10 januari 1888, na behandeling in de Gemeenteraad op 31 oktober 1887. Bij deze konventie werd de gratis afstand door de staat aan de stad Oostende van staatsgronden voor openbaar nut met een totale oppervlakte van 27 ha, 74 a, 7 ca geregeld.

Het was echter onder zeer welbepaalde voorwaarden dat deze grondoverdracht gebeurde :

o.a. Art. 6,- : La ville exécutera tous les travaux d'aménagements dans un délai de trois ans ; elle maintiendra à la propriété la destination de parc public, et en supportera les frais d'entretien. A défaut d'exécution, dans le délai ci-dessus fixé, la convention sera résolue de plein droit.

Op 11 februari 1888 bekrachtigt Leopold II de konventie.

Met de Werkgroep hebben we aan de hand van kadastrale opzoekingen kunnen nagaan welke kadasternummers deze eerste schenking omvatte. Het waren de nummers 1631 z, 1631 a 2, 1651 b, 1651 p 7 samen ongeveer 8 ha 81 a, en het nummer 1626 a : oppervlakte 19 ha 19a (in totaal dus ongeveer 28 ha).

De eerste 4 nummers geven op het kadastraal plan van 1894 (plan nr. 25) een gebied aan, waar na vergelijking met de hedendaagse plannen, de beplantingsdienst volledig begrepen is in de vastgelegde grenzen van "t Bosje" volgens de wet van 1886 en uitvoeringsbesluiten.

Het gebied wordt aangeplant en de oude vestingen en wallen en versterkte schans (eilandje) worden in het geheel geïntegreerd. Vandaar dat de vorm van het Bosje ons heden ten dage doet terugdenken aan de oude versterkingen rond Oostende. In de zomer van 1892 zijn de beplantingswerken beëindigd. Het park wordt opengesteld op 7 juni 1892 onder zeer grote belangstelling. De nieuwe officiële naam wordt "MARIA-HENDRIKAPARK".

Leopold II vindt het park echter te klein en denkt aan uitbreiding. Op 11 september 1895 wordt er een wet gestemd die verschijnt in het Staatsblad van 19 september 1895. Bij deze wet wordt er opnieuw aan de stad Oostende staatsgrond afgestaan voor park, terug onder voorwaarden (openbare parkaanleg). De akte wordt verleend op 16 mei 1896. De oppervlakte bedraagt 13 ha a 31 ca. Op deze gronden zal het spiegelmeer (lac miroir) aangelegd worden.

Leopold II staat ook van zijn persoonlijke bezittingen af, terreinen met een totale oppervlakte van 7 ha 65 a 49 ca. (Kontrakt op 28 mei 1896 voor de notaris Berghman te Oostende). Deze persoonlijke schenking van Leopold II gebeurt ook onder zeer strenge voorwaarden o.a. openbare parkaanleg, zonder een andere bestemming te mogen geven.

Deze schenking van Leopold II is heden ten dage te situeren vanaf de brug over de autosnelweg, Groendreef, grond tussen Groendreef en autosnelweg alsmede een deel van de gronden aan de andere zijde van de Groendreef.

De beplanting van deze eerste uitbreiding werd voltooid in april 1898.

Een tweede uitbreiding van het Bosje gebeurt wanneer de De Smet de Naeyerlaan wordt gepland in 1898.

Er gebeurt een ruiling van gronden tussen de Staat en de stad en 2 ha worden toegevoegd aan het Maria-Hendrikapark (een stuk tegenover de De Smet de Naeyerlaan en -brug).

De aanplanting van dit stuk komt klaar in 1905. De totale oppervlakte van het Maria-Hendrikapark in 1905 is :

27 ha 74 a 7 ca (eerste aanleg wet 1886)
13 ha 63 a 31 ca (eerste uitbreiding wet 11 sept. 1895, akte 16.5.1896)
7 ha 65 a 49 ca (koninklijke schenking 28 mei 1896)
2 ha

---

51 ha 2 a 87 ca : totaal.

Bouwwerken in 't Bosje :

In het Maria-Hendrikapark ofte "'t Bosje" werden verschillende bouwwerken uitgevoerd ter openbaar nut en recreatie.

- Laiterie (± 1890) op het eilandje
- Waterdistributiestation (1891)
- Zwemschool (1894)
- Beplantingsdienst + serres (1897)
- Armenonville (?)
- Watertoren (1900)
- Musée Liebaert (1906)
- Chalet Union Nautique (1906)
- Laboratoire (1910-1911)
- Wielerbaan (?)
- Meibooschool (?)
- Blauw Kruis (1947)
- Huidige Watertoren (1957)
- Vrije Zwemmers (?).

Tekst opgemaakt door de Werkgroep 't Bosje van K.R.O. en A.K.J.O. - november 1978.

(uit : Mededelingen van de Kulturele Raad, december 1978).

VRAGENBUS.

STEFAN ZWEIG, JOSEPH ROTH en HERMANN KESTEN.

De Duitsschrijvende, Joodse emigranten Stefan Zweig, Joseph Roth en Hermann Kesten waren in de jaren 1936-1937 vaste klanten van de Oostendse cafés : ALMONDO [Lange-straat - nachtcafé uitgebaat door genoemde Almondo, Spanjaard of Italiaan - later uitgebaat door Walter Homerin ($\pm$ 1941)], café FLOREAL (ook naam van uitbater - gelegen in de J. Peurquaetstraat - dichtbij E. Beernaertstraat), café FYNT (Wapenplein).

Indien een lid van "De Plate" meer weet over deze cafés, ben ik zeer geïnteresseerd om het te vernemen.

JAMES ENSOR.

In sommige werken over James Ensor, waarin verwezen wordt naar zijn dagelijkse (?) bezoeken aan de FALSTAFF, is er ook sprake van Oostendse vrienden van de kunstschilder die hem gezelschap hiielden.

Zo schrijft K. Van de Woestijne in "De Schroeflijn" (1928) : "Hij (Ensor) gaat alleen op gestelde uren uit, en voor geen langen tijd : heeft de dijk daarbij zijn deel, buiten zijn kamers komt hij voor niet vele uren, dan om deze te slijten in een avond-café, waar hij toezicht houdt, onder een glas bier, over het kaartspel van een apotheker met een handelaar in vleeschwaren". Misschien is dit wel een literair fantasietje van de schrijver. Indien dit niet het geval is, weet iemand wie die apotheker en handelaar in vleeswaren waren ?

John GHEERAERT

KIND VAN DE ZEE
&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&

Mijn kind van de zee,
uw smekende ogen
gericht op de branding
van het leven
aan het Noordzeestrand,
doorkruist met de grenzen
van de pijn die wortelt
in het schreien van
uw sprekende handen,
ontruikt aan de schoonheid
van de geurende bloemen
uit het paradijs
van uw kinderjaren.

Mijn gedachten verwijlen
tussen de golven van de zee
die ontstuimig de dijken kussen.

Mijn ogen zoeken uw ogen
nog voel ik uw kinderhand
in mijn hand,
hoor weer uw guitige lach...

In mijn lichaam
leeft de weemoed.

Frans CORNELIS

Met toestemming overgenomen uit de dichtbundel "Avondrood" (1976), een uitgave van de dichtersgroep "Dimensie", blz. 20.

OOSTENDSE LIEDERENSCHAT.

Den grootsten Boot op d'helling.
&§&§&§&§&§&§&§&§&§&§&§&§&§&§&§&§&§&§&§

STEMME : O, la, la, O, la, la, la. Woorden van Jan Van Wulpen.

1.

'K heb laatst zoo iets gezien in de Oostendsche stad ;
Wij stonden daar met drijën, wat een fars was dat,
Zij haalden daar eens op den aldergrootsten boot
Met touwen en met masten en met menschen overhoop
Zij werkten daar tot 's avonds laat,
Den eenen was blij, den anderen was kwaad
En wat gepraat hoort men op de straat,
Omdat "d'Ecole des Mousses" op d'helling staat,
Zij dichtten en zij kappen en ze kerven toch zoo straf
Den eenen zeg pif, den anderen zeg paf,
De menschen die vreesden voor geen ontzag
'T is voor 't gouvernement en het kan er wel van af.

2.

Maar als nu al die werken waren gedaan,
Dan mogt die groote boot op d'helling niet meer staan
Zij haalden al de chouwers van den bassin
Dan riepen al die bazen en hij moet er in,
Men eist, men haalt twee dagen lang
En men zag nog geen vooruitgang
De last die wierd zoodanig groot
Den eenen, en den anderen die speelde op zijn poot
Dan wierd er daar betaalt drij frank in geld
En neemt het gauw of 't is gebeld
Eenieder was daarvan ontsteld
Want het wierd overal rond verteld.

3.

Die bazen in koleere liepen naar den troep,
Sprak colonel mijnheer, ik breng u een verzoek,
En laat die mannen praten, geeft volk van 't gouvernement,
Bij honderden soldaten moeten zijn kontent
Geef hun wat drinkgeld in een dag
Zij zullen nog schieten in een lach
Twee slepers van de eerste klas
Gij kunt er toch wel denken wat dat het was
Daar kraken en daar braken al de touwen door 't geweld
Wat wierd er daar gelachen en gevloekt en verteld
Langs kanten en langs hoeken hoort men roepen 't allen kant
't Schip is gepreseert en hij moet naar 't Congoland.

..//..

Werkmannen van Oostende onthoud mijn liedje wel,
 Wat gaan zij nog uitvinden met 't soldaten spel,
 Zij kl... en zij stooten ons langs allen kant
 't begint ons te vervelen want die mannen van ons land
 Die denken niet op ons verdriet,
 Gelijk gij alle dage ziet.
 Een frank en half in eenen dag
 Gij kunt er toch wel denken als ons vrouwtje dat bezag
 Daarmee kunnen wij niet bestaan,
 Zij mogen om al de soldaten gaan
 En al de sleepers van g'heel het land
 Waarvan zij profiteeren langs een ander kant.

Hoort vrienden voor het laatste, het is nog nooit gebeurd
 Dat touwen, planken, masten, alles was van een gescheurd,
 Daar was een kommandeur, die was in 't zwart gekleed
 Hij riep hij moet er deur, al kost het zweet op zweet,
 Maar als hij ging een voet vooruit
 Wat wierd er daar geroepen en getiert en gefluit
 Wat ging dat wel dat aardig spel
 Zij maakten een lawijd van al de duivels in de hel
 Had den portrettrekker daar gestaan
 Zijt zeker het had 't land door gegaan
 Hadden zij voor dien boot, nooit geen soldaten gepakt,
 'K en had er sapperloot nooit geen liedje van gemaakt.

Jan VAN WULPEN

OOSTENDSE STRAATBENAMINGEN

Het leefmilieu veranderen door de bouw(woede) van enkele bouwpromotoren en de (min of meer) goed-kope-woning-bouw maatschappijen is dagelijkse kost geworden. Met het gevolg dat er nieuwe straten worden aangelegd en we gekonfronteerd worden met nieuwe straatnamen. Met het voorbehoud van gebeurlijke wijzigingen bij een officiële goedkeuring in de gemeenteraad geven we hier reeds de 54 (!) nieuwe namen die zullen worden voorgesteld.

Op de wijk "t Schorre" (12 namen) ten zuiden van de Zilverlaan : Pelikaanstraat, Adelaarstraat, Ibisstraat, Kraanvogelstraat, Kolibriestraat, Kwartelstraat, Lepe-
 laarstraat, Pinguïnstraat, Roekstraat, Struisvogelstraat, Vlaamse Gaaistraat, Wie-
 lewaalstraat. Aanpalend de nieuwbouw tussen het noordelijk gedeelte van de Zilver-
 laan en de Stuiverstraat (27 namen) :

Rubenslaan, IJsvogellaan, Ruiterslaan, Stijgbeugellaan, Paardenlaan, Teugellaan,
 Spiegellaan, Beverlaan, Sprookjespad, Binnenpad, Buitenpad, Elfenpad, Feeënpad,
 Dichterspad, Schrijverspad, Dwergenpad, Reuzenpad, Wolkenpad, Regenboogpad, Hengel-
 pad, Hoepelpad, Balspelpad, Ringpad, Bikkelpad, Teerlingenpad, Winkelpad, Wijkpad.
 Op de Vuurtorenwijk (wat de Oostendenaars nog steeds de OPEX noemen) gaan wij de
 maritieme baan op met 14 straten :

Midscheepsstraat, Bakboordstraat, Stuurboordstraat, Ravelingenstraat, Kwintexstraat,
 Westdiepstraat, Ruytingenstraat, Oosthinderstraat, Havenstraat, Karveelstraat, Koop-
 vaardijstraat, Tarbotstraat, Tongstraat en Garnaalstraat.   ..//..

Tenslotte krijgen wij op de wijk Mariakerke het Mariakerkeplein (een weinig goede gekozen benaming wegens het misverstand met de Mariakerkelaan).

Het zou wel eens interessant kunnen zijn om door een kleine studie te weten te komen waarom men bepaalde straatbenamingen heeft gekozen en hoe men er toe gekomen is aan sommige een voorkeur te geven.

S.J.H.I.

EEN ESSAY GEWIJD AAN DAAN BOENS.

De Bestendige Deputatie van Oost-Vlaanderen gaf opdracht aan de Provinciale Kulturele Dienst een reeks te wijden aan Oostvlaamse letterkundigen die om kwaliteitsredenen of soms gewoonweg om redenen van literair-historische aard minder aan bod komen en toch een ruimere aandacht verdienen. Het is een feit dat - daar waar heel wat literair-historisch of essayistisch werk bestaat over L.P. Boon, C. Buysse, J. Daisne en andere beroemdheden - over heel wat anderen niets meer in druk voorhanden is dan enkele summiere biografische en literaire gegevens in "Lectuurrepertorium" of in de kolommen van een of andere encyclopedisch naslagwerk. De "Oostvlaamse Literaire Monografieën" laten toe studies te publiceren over minder gekende auteurs. Deel 1 verscheen in 1977, deel 2 kwam van de pers in juni 1978 en bevat een bijdrage van Jan Vercammen over Daan Boens. Deze monografie heeft een omvang van 32 bladzijden, met bespreking van "Leven en werk" (blz. 139-151), een opgave van de "bibliografie van en over D. Boens" (blz. 152-153), een bloemlezing uit zijn "Kwatrijnen" (blz. 154-162) en citaten uit zijn dichtbundels (blz. 163-167).

Vier bladzijden buitentekstillustratie verluchten de monografie, waarvan een aparte oplage-in-overdruk ter beschikking gesteld wordt door en aan te kopen is bij de Provinciale Kulturele Dienst Oost-Vlaanderen, Bisdomplein 3, 9000 Gent, tegen een schappelijke prijs. De betekenis van Daan Boens (1893-1977) kan als volgt geschetst en geresumeerd worden. Een veelzijdig figuur : schilder, politicus maar in de eerste plaats dichter : een meester van het kwatrijn met een klassieke vormbeheersing om "schoonheid en geluk tot eenheid te scheppen". Geboren te Oostende - "Ik ben een kind van zee en wolkenvloed" - op 4 juni 1893 als oudste der drie kinderen van Carolus Boens en Victoria Maria (in de volksmond "Fikke") Vroome. Op het Koninklijk Atheneum van Oostende werd hij bevriend met de volkskundige Karel Seys (Ary Sleeks) en Frank Baur, de latere hoogleraar aan de Gentse Rijksuniversiteit. Daan Boens overleefde het IJzerfront, stortte zich in de jaren twintig in de Oostendse en nationale politiek, werd in 1929 niet meer verkozen en verliet voorgoed Oostende om naar Gent te gaan wonen. Van 1930 tot 1940 was hij vooral op journalistiek en economisch terrein actief, na de oorlog werkte hij als bibliothecaris. Daan Boens stierf rustig op 28 januari 1977 in het "Institut moderne" te Gent en leeft voort in onze herinnering als een "fijnzinnig dichter en een groot humanist".

E. SMISSAERT

ZEVENTIENSTE.

Van waar komt de uitdrukking "Iemand bij het zeventienste zetten" ? Velen denken aan de mogelijkheid van een slecht gerepteerde militaire eenheid, zoals bv. het 1ste Linierregiment dat vóór W.O. 1 uit Oostende verplaatst werd om te veel met de vissers te hebben gevochten. Maar 17 had reeds bij de Romeinen een slechte betekenis, daar bij de omzetting van de cijfers men het woord "Ik heb geleefd" bekwam (dus VIXI i.p.v. XVII).

GROENTEMARKT (ca 1905 phot. Valentine)

ERGENS EEN BINNENKOER (ca. 1900, Le Bon)

AAN HET SS. PETRUS- EN PAULUSPLEIN (1928, Antony)

Er bestaan naar mijn schatting ongeveer 25.000 verschillende prentkaarten over Oostende, maar daartussen zijn er zeker geen dozijn waarop hondekarretjes voorkomen. Wij laten U hier 3 zeldzame kaarten van dit stukje folklore van vóór de jaren '30 zien.

O.V.

"'T ZAL WEL GAAN".

Onlangs viel ons een exemplaar in handen van het gedrukte verslag van de "34e Algemeene Vergadering gehouden "In het Wapen van Zeeland", Koornmarkt (Gent) op Zondag 11 mei 1924" van de Bond der Oudleden van "'t Zal Wel Gaan". De Bond telde toen 122 leden. Art. 1 van de "Grondslagen (= statuten) van den Bond" (aangenomen in zitting van 3 juli 1885) bepaalt : "De Bond heeft tot doel de vriendschappelijke betrekkingen onder de oudleden in stand te houden en de Vrijzinnige Vlaamsche richting onder de studenten der Gentsche Hoogeschool te bevorderen". In de Lijst der Leden noteren wij de namen van volgende Oostendenaars :

- Roger De Corte, ingenieur, Leffinghestraat 4
- Honoré Deswarte, handelaar, Stephanie-Square 23
- Gustaaf Kaisergrüber, gepensioneerd bataillonsdokter, Louisastraat 20
- Désiré Steyns, leeraar aan het Koninklijk Atheneum, West Rampe der Kursaal 3
- Frans Thoné, stadssecretaris, Torhoutschen steenweg 80
- Paul Van Aerden, leeraar aan het Koninklijk Atheneum, Peter Benoitstr. 49
- Maurits Willaert, leeraar aan het Koninklijk Atheneum, Christinastr. 128.

Het "In Memoriam" vermeldt nog de naam van Julius Frederichs, leeraar aan het Koninklijk Atheneum te Oostende (overleden aldaar, 24 december 1899).

Met de medewerking van de studentenverenigingen wordt thans getracht archivalia te verzamelen over de Vlaamse Studentenbeweging. Zo bezit de Katholieke Universiteit Leuven een unieke documentatie, bewaard in het "Archief en Museum voor het Vlaamse Studentenleven" (AMVS), verdeeld over 700 mappen, gerangschikt volgens vereniging, persoon of onderwerp. Er is een uitgebreide verzameling pamfletten en strooibiljetten, vele mappen persknipsels, honderden foto's, enz.

Het Archief van de Rijksuniversiteit te Gent (Baertsoenkaai 3 - Directeur-diensthoofd : Prof. Karel De Clerck) is aan de uitbouw bezig van een Gents studentenarchief. Ook de Université Libre de Bruxelles (U.L.B.) bezit thans een eigen archief voor een betere kennis van het verleden der professoren en oud-studenten. Giften aan deze instellingen zijn uiteraard steeds welkom.

E. SMISSAERT

EEN STEEN PATATTEN

Tevergeefs zocht ik in het "Oostends Woordenboek" van Roland Desnerck naar de betekenis van bovenstaande titel.

Nochtans kwam deze zegswijze tussen beide oorlogen te Oostende nog sporadisch voor. Ikzelf ben vaak door moeder naar de groentewinkel gestuurd om een steen patatten of naar de bakker om een halfstenen brood. Dit was dan 3 kgr. aardappelen en een brood van anderhalve kilo.

Wellicht een overlevering uit de tijd toen de STEEN in Vlaanderen tot op het einde van de achttiende eeuw, nog als gewichteenheid werd gebruikt.

Mevr. DAWYNDT-BAKEN

- N.v.d.R. 1. In het "Oostends woordenboek" komt dat woord steen wél voor. Op p. 435 lezen we : STAIN : gewicht gelijk aan 3 kg ; e stain petatn : drie kg aardappelen
2. In Van Dale's groot woordenboek lezen we o.a. : steen : gewichtseenheid, wisselend tussen 5 en 10 pond inz. 6 of 8 pond, voor sommige waren
3. In Webster's dictionary lezen we : STONE : A varying unit of weight, formely used in Austria, Germany, the Netherlands, Sweden etc.

O. V.

In de meeste architectuurlexica is het vruchteloos zoeken naar de namen van deze drie toch niet onverdienstelijke mensen ; laat staan dat in die boeken sprak zou zijn van hun verwezenlijkingen te Oostende ! Wat de door Leopold II te Oostende gestimuleerde bouwactiviteiten betreft, werd echter recentelijk nuttig opzoekingswerk verricht door Liane RANIERI. Haar bevindingen publiceerde ze in het prachtige, zij het niet 100 % nauwkeurige boek "Leopold II Urbaniste" (Brussel, 1973) op p. 209 e.v. Tijdens een voordracht in het Kursaal, ter gelegenheid van een Rotary-Congres, kwam RANIERI persoonlijk spreken over Leopold II en zijn Oostendse urbanisatieplannen. Hieronder nu de essentie van deze drie voor Oostende zo belangrijke bouwmeesters : MAQUET, GIRAULT en MARCEL.

Henri MAQUET tekende de plannen van het grootse project NORTH (afgebeeld in RANIERI, p. 236-237), dat de urbanisatie van de wijk ten Z.W. van de renbaan tot doel had. Hij ontwierp ook de Venetiaanse galerijen (Parijsstraat-Zeedijk), waarover RANIERI in haar boek, eigenaardig genoeg, met geen enkel woord rept.

Deze galerijen werden gebouwd op de terreinen van de oesterput ROYON-HERTOGHE en van het restaurant Pavillon du Rhin, die door Leopold II waren aangekocht (cf. HALEWYCK en HOSTYN, Oostends Oesterboek, p. 42-43). De oude toestand, voor de bouw dus, is met de loupe nog mooi te zien op Oïop 98 & 99.

Op zaterdag 7 april 1900 kwam Leopold II, vergezeld van Graaf DE SMET DE NAEYER en Baron GOFFINET de Eerste Steen van deze galerijen leggen.

De vorst werd ter plaatse opgewacht door de architect MAQUET, de aannemers FICHEFET, de conducteur der werken MARCHAND en Burgemeester Alphonse PIETERS.

Eug. FICHEFET overhandigde de vorst de klassieke zilveren truweel waarmee hij met vaardige hand de Eerste Steen metste.

In het midden van deze steen was een uitholling waarin een ijzeren koffertje paste dat speciale commemoratieve penningen en muntstukjes bevatte. Het geheel bleef een kleine ceremonie, zonder veel Belle-Epoque-Franje en door de pers nauwelijks opgemerkt. Zoals gezegd werden ter dier gelegenheid commemoratieve penningen geslagen. Ze waren het werk van de gekende medailleur FISH en werden aan de aanwezige officiëlen overhandigd. Deze penning wordt trouwens nog door VAN ISEGHEM vermeld helemaal op 't einde van zijn "Ostende Numismatique".

Het gebouw zelf is hoofdzakelijk een grote L met aan de zijde van de bocht der Koningstraat een comiergerie, en aan het uiteinde op de Zeedijk een ronde torenconstructie waarop een met een kroon bekroond koepeltje. Tussenin een opeenvolging van traveeën, van elkaar gescheiden door zuilen, en grote rondbogige vensters bevattend. Het geheel doet enigszins denken aan de renaissance- en barokarchitectuur uit Venetia.

Oorspronkelijk hadden deze Galerijen een borstwering met ballusterzuiltjes langs de Zeedijk. Het terras voor de Galerijen werd door die reling van de dijk afgesloten. Na de oorlog werden een paar grote rondboogvensters zijde Zeedijk omgebouwd tot deuren, werd het terras van trappen voorzien, en werd een nieuwe borstwering rond dat terras geplaatst. De stijl ervan, koel en vlak, steekt schril af met de elegante architectuur van de Galerijen zelf.

De laatste decennia staan de Galerijen er maar doelloos bij. Hoogdagen voor het gebouw waren de tijden van de grootse expo "Oostende 1000" (1964), ondertussen ook al 15 jaar geleden... Er wordt gezegd dat deze galerijen binnen enkele jaren een nieuwe bestemming krijgen als "filiaal" van het Stedelijk Museum : de hedendaagse collectie zou er onder gebracht worden, samen met een ruimte voor tijdelijke expo's. De idee is gelukkig. Wanneer de realisatie ???

(met dank aan de heer VILAIN die me i.v.m. MAQUET op enkele krantenartikels attent maakte).

Charles GIRAULT (1851-1932)

Frans architect, wiens gekendste werk zéker het "Petit Palais" aan de Champs-Elysées te Parijs is. Wat zijn werkzaamheden in Frankrijk betreft noemen we verder nog de Crypte Pasteur en de tribune te Longchamp.

Door Leopold II onder de arm genomen, tekende hij de plannen voor de herbouw van de triomfboog in het Jubelpark te Brussel, voor het Koloniaal Museum te Tervuren, een gedeelte van het Paleis te Laken en de veranderingen aan het Koninklijk Kasteel te Ardenne (afgebrand). Oer dit alles vindt men veel meer informatie in RANIERI's boek.

Voor Oostende tekende GIRAULT tal van plannen die nooit tot uitvoering kwamen :

- projecten voor verbouwingen aan het Chalet (october 1904 en november 1906) (cf. RANIERI, blz. 243 & 245)
- projecten voor een kapel in het Chalet (1904) en
- projecten voor een museum (1904) (cf. RANIERI, blz. 255).

Wat er wél kwam, dat waren de Koninklijke Galerijen.

Toch is het nutteloos hier een bladzijde te spenderen aan het relaas van de galerijen : elk Plate-lid bezit immers zijn exemplaar van Omer VILAIN's "Langs de Galerijen" waarin hij op blz. 7-9 op onverbeterlijke wijze de historiek en het verdere wel en wee van deze prachtige wandelgang schetst. Bovendien vindt men op de kaft van het boekje een sfeervolle Antony-opname der Galerijen zoals ze ooit eens waren.

Tijdens de Oorlog 1940-1945 hadden de Galerijen erg te lijden, en alhoewel ze nadien veranderd en hersteld werden, bleven ze lang maar een onverzorgde, afgebladderde boel.

Het slopingsgevaar dat enkele jaren terug als een Damocleszwaard over de Galerijen hing, en Omer VILAIN zijn opstel op een verontrustende toon deed eindigen, lijkt nu voorlopig toch geweken, al weet men natuurlijk nooit met het Oostendse stadsbestuur. Of zouden deze heren, die al te graag hand in hand gaan met enkele bouwwoedende promotoren ingezien hebben dat de Galerijen moeten blijven ??? Tijdens de voorbije twee jaren werd in elk geval het nodige gedaan om de Galerijen en de "Drie Gapers" kundig op te lappen. En dat is, toegegeven, een goeie zaak.

Interessante foto's en tekst over de Galerijen vindt de geïnteresseerde lezer verder in : Liane RANIERI, Leopold II Urbaniste,, Brussel (Hayez), 1973, p. 259 e.v. ; in Y. VYNCKE's "Oostende in Oude Prentkaarten", nrs 102, 104 & 105, terwijl de nrs 98 & 99 de toestand vóór de bouw weergeven.

"De Plate" zelf wijdde eerder al aandacht aan de Kon. Galerijen, en wel op p. 10 van het februarinummer 1975 (met foto's). Het aantal prentkaarten dat ons de Galerijen toont is uiteraard legio.

Een portret van GIRAULT vindt men in RANIERI op blz. 130.

Alexandre MARCEL (1860-1928)

Frans architect, ondermeer auteur van de pagode die de sectie "Tour du Monde" op de Parijse Expo 1900 sierde. Onze Leopold II kwam blijkbaar danig onder indruk van dat pseudo-Jaans gebouw : hij kocht het, liet het na de expo demonteren en heropbouwen in zijn domeinen te Laken. Hij verzocht Alexandre MARCEL meteen plannen te tekenen voor een bijpassend Chinees paviljoen (1901-1910).

Beide gebouwen vormen nog altijd een graag geziene, zij het wat aparte attractie van het Brusselse.

Voor Oostende tekende MARCEL de plannen van de tribunes op de Hyppodroom Wellington. Ze werden in 1906-1907 gebouwd op de funderingen van het oude fort Wellington. Deze tribunes, een meesterlijke brok architectuur, verdwenen al tijdens de Eerste Wereldoorlog.

Ze leven in tekst en foto's verder bij RANIERI op blz. 266-267 en in Y. VYNCKE's "Oostende in Oude Prentkaarten", pl. 137.

Nog van A. MARCEL waren de plannen voor de aanleg van het domein met de Noorse villa te Raversyde (1906). Een interessant grondplan daarvan (met tekst) is te zien in RANIERI, blz. 269.

Dan zijn er nog de Noorse Stallingen aan de Koninginnelaan, gebouwd in 1904. Ook dit gebouw werd waarschijnlijk door MARCEL ontworpen. Dit houten gebouw is er vandaag de dag erg aan toe : verwaarlozing en vandalisme zijn daar niet vreemd aan. Ook hier heeft de stad als taak de zaak eens dringend in handen te nemen om de stallingen goed en wel te laten klasseren en de nodige restauratiewerken te laten doorvoeren. In deze zin schreef J.B. DREESEN al in dit tijdschrift ("DE NOORSE STALLINGEN", december 1975).

Norbert HOSTYN

EUGENE EVERAERTS : ZIJN LEVEN, ZIJN ARCHIEF EN DAT VAN HET VAN NESTE-GENOOTSCHAP.

Lammert Buning liet in de "Encyclopedie van de Vlaamse Beweging", deel I (1972), blz. 490, een korte biografische notitie afdrukken over Eugène Everaerts, geboren te Oostende op 17 november 1880 en hoogbejaard overleden, enkele jaren geleden. Eugène volgde in Oostende na de lagere school de lessen aan het atheneum, werd in 1900 stadsambtenaar en later bibliothecaris. In de Eerste Wereldoorlog behoorde Everaerts met Dr. Eugeen Van Oye, Frans van de Weghe, Leo van den Bogaerde, Julius l'Abbé tot de betrekkelijk kleine activistengroep te Oostende. Lammert Buning : "De redactie van de "Oostendsche Verklaring", in de geest van de Gentse groep van ds. J.D. Domela Nieuwenhuis Nyegaard c.s. (...) is meer dan van Dr. Van Oye het werk geweest van Everaerts". In 1918 nam E. Everaerts de wijk naar Nederland en werd in 1919 bij verstek ter dood veroordeeld. Hij vond werk in Nederland bij de Gemeentebibliotheek van Rotterdam. In de oorlog van 1940-1945 collaboreerde hij opnieuw, werd in mei 1945 op non-actief gesteld en naderhand ontslagen. Zijn archief, voornamelijk over zijn activistische periode, deponeerde hij enkele jaren vóór zijn dood in het "Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven" (A.M.V.C.), Minderbroedersstraat 27, te Antwerpen. Het omvat brieven, documenten, knipsels uit dagbladen en periodieken, alsook portretten. In 1905 speelde Eugène Everaerts een belangrijke rol bij de oprichting van het "Van Neste-Genootschap", dat veel heeft gedaan voor het culturele leven te Oostende.

Het archief van dat genootschap (dokumenten, knipsels en spelprogramma's) wordt eveneens bewaard in het A.M.V.C. te Antwerpen.

E. SMISSAERT

OOSTENDSE MAATSCHAPPIJEN.

Jef Klausning laat ons weten dat de door hem aangekondigde reeks over de Oostendse maatschappijen nog deze maand niet in ons tijdschrift kan starten. Onze excuses hiervoor.

O. V.

STIJN STREUVELS.

Terwijl we het goede voornemen gemaakt hadden "Oostende en (in) de literatuur" voorlopig wat links te laten liggen, heeft de heer E. Smissaert ons in de verleiding gebracht. Ik kan niet nalaten even in te haken op wat hij schrijft in "De Plate" van januari '79 over de briefwisseling van Stijn Streuvels met Edward Vlietinck. In de "Kroniek van Stijn Streuvels" (Luc Schepens) wordt een en ander vermeld dat met Oostende of de kust te maken heeft.

- 1895. Vanaf 1895 is Streuvels in contact met boekhandel Vlietinck te Oostende, die hem met gemak van betaling hielp bij zijn literaire speurtochten, en voor wie hij nog vol lof is in 1946 (meer hierover in "Avelghem")p.218.
- 1896. 23 maart. Hij vraagt aan La Librairie J. Vlietinck te Oostende toezending "ter inzage" van "een toognummer" van de "Vrije Pers" ". Het kaartje is getekend Frans Lateur.
- 1923. juli. Hij brengt met zijn familie de zomer door aan de kust.
- 1934. juni. "Zeelieden en Zeevisscherij" verschijnt. Het is een vertaling van "Gens de mer et pêche maritime" (door René De Pauw).
- 1962. Huldiging van Streuvels in het Kursaal te Oostende. In zijn bedankingsbrief van 1 juni aan de burgemeester schrijft hij "De zeemeermin heeft reeds haar plaats gevonden, als zij nu maar haar steert niet begint te kwispelen ? Wat dan ?".

In 1936 kwam in een reeks van voordrachten die Streuvels hield in opdracht van het Ministerie van Onderwijs ook Oostende aan de beurt. Hij sprak in het Koninklijk Atheneum of in een andere middelbare school.

(vermeld in mémoires "Avelghem").

John GHEERAERT

TOEN STREUVELS IN MARIAKERKE "HET HUTJE BIJ DE ZEE" ZONG ...

In de meimaand van 1949 werd door het literair tijdschrift "Dietsche Warande en Belfort" in het "Hôtel du Parc" te Mariakerke bij Gaston Duribreux een literair week-end georganiseerd. De hotelhouder Duribreux deed zijn best om de ongeveer 80 deelnemers in zijn hotel en in de aanpalende pensions van de Aartshertogstraat onderdak te verschaffen. De meest bekende deelnemers waren Anton van Duinkerken, Stijn Streuvels en Ernest Claes. De 78 jarige Streuvels werd toen van het stuur van een "billekar" (Joos Florquin noemde het een "trapauto") gefotografeerd, terwijl hij met een stralende blik naar het meisje naast hem, zijn dochter Dina ("Prutske") keek.

't Volgend jaar kwamen ze in de lente weer naar Mariakerke afgezakt. De stemming was buitengewoon. Anton van Duinkerken bracht een parodie op Gezelle rond het thema van "het witloof" en hiëld een Redemptoristen-sermoen, terwijl Streuvels het lied "Het hutje bij de zee" zong.

Het drankverbruik van de batavierende schrijversbent werd wel wat in toom gehouden door priester Albert Westerlinck. Voor Willem Putman, alias Jean du Parc, kon dit waarschijnlijk weinig baten. Toen Putman bij het voorlezen uit zijn roman "Maria Goretti" even uitweidde over de drankzucht van de moordenaar van de heilige, werd hij plots onwel en viel bewusteloos.

Nadat de vrienden hem wat met water verfrist hadden, kwamen de levensgeesten snel terug. Putman keek verwonderd rond, vernam dat iemand hem water in de mond had gegoten en riep verontwaardigd "Geef me maar vlug een druppel". De hilariteit zal wel niet uit de lucht geweest zijn, want de aanwezigen wisten wel dat Jean du Parc méér verhalen schreef in de Kortrijkse "Bierkelder" dan thuis.

Op zaterdagavond trokken allen langs het strand vanuit Mariakerke naar Oostende, en ze bleven de hele nacht op zwier. Slechts 's morgens vonden ze de weg terug naar het "Hôtel du Parc", waar velen hun kater trachtten te verdrijven met een kop koffie. In het armtierig kerkje van Mariakerke volgden ze de eerste mis (1) Toen moest de viering "Vijftig jaar Dietsche Warande en Belfort" nog beginnen. Er werd veel voor-gelezen, veel gegeten en gedronken en er werd gewandeld op het strand in een heerlijke lentezon. 's Avonds was Streuvels plots met de noorderzon vertrokken. Zelfs Joos Florquin had geen afscheid van hem kunnen nemen. Ergens in Oostende had hij een afspraak met een pastoor. De geestelijke zou wel eens pastoor Devisschere kunnen geweest zijn die over een wijdvermaarde wijnkelder beschikte. Of was hij in de andere richting naar de pastoor van Raversijde ? Met twee "pastoors van den bloeienden wijngaard" in één stad, zal de keuze voor Frank Lateur wel niet zo eenvoudig geweest zijn ! (2)

John GHEERAERT

N.V.D.R.

- (1) Dat armtierig kerkje of het "Barakje" is afgebroken geworden toen men de nieuwe kerk heeft gebouwd.
- (2) Zou het niet eerder Kanunnik Ernest De Spot geweest zijn, die aan het H. Hartplein woonde, en die de auteur was van "Vlaamsche Zeevisschers" (1942) en "Een groot Westvlaming Seraphijn Dequidt, opvoeder en letterkundige" (1949) ? Streuvels had Dequidt als letterkundige goed gekend. In 1904 liet "De Vlaamsche Vlagge" een feestnummer verschijnen om Hugo Verriest te huldigen. Daarin verschenen ook bijdragen van Dequidt en Streuvels. Daar het boek van De Spot pas van de pers was, kon Stijn Streuvels met hem een afspraak gehad hebben. Daarbij was er geen pastoor in 1949 te Raversijde.

O. V.

OOSTENDS DRIEKONINGENFEEST

Ons Jubileumjaar werd op Driekoningendag plechtig ingezet door weer aan te knopen met een aloude lokale traditie "het trekken van den Coninck".

Voor de gelegenheid had de kring het Stadsbestuur, de Plaatscommandant en de Deken uitgenodigd, samen met de Kronykers van het geschreven, gesproken en beeldende woord. Na de "Coninckstaart" in 50 profijtelijke stukjes te hebben gesneden en bedeed trok onze Schepen van Openbare Werken, de heer Julien GOEKINT, zich met glans -voor het eerst weer sedert onnoemlijk veel jaren-" tot den Coninck" waarop hij dan ook prompt gekroond werd.

De belangstelling die de genodigden voor deze inzet tot ons Jubileumjaar opbrachten, alsmede de weerklank die de pers aan het gebeuren gaf is ons als Heemkundige Kring van en voor Oostende een hart onder de riem.

A. VAN ISEGHEM

OOSTENDSE NAMEN VOOR BOEIEN

Boeien zijn drijvende en (in normale gevallen) verankerde voorwerpen gelegd ten behoeve van de scheepvaart. Zij kunnen dienen ter oriëntering van de zeeman of ter markering van geulen, begrenzingen, ondiepten, wrakken en dies meer. Onze VLAAMSE BANKEN zijn dan ook ruim voorzien van boeien.

Sommige boeien hebben een naam, anderen gewoon een nummer en sommigen staan op de zeekaart enkel maar aangegeven door hun kleur. Voor de Oostendse vissers is er echter helemaal geen probleem, want naam of geen naam, een nummer of niet, zij herdopen de boeien naar eigen goeddunken.

Waarom sommige boeien wel en andere niet door hen benoemd werden is ons voorlopig nog een raadsel. Nu werd verleden jaar het betonningsstelsel voor onze kust veranderd. Men ging over naar het IALA stelsel "A" waarbij alle stuurboordsboeien groen van kleur zijn en alle bakboordsboeien rood. Wrakken worden betond volgens het kardinaal stelsel waarin de hoofdkleuren geel en zwart zijn (heeft niets te maken met een bepaalde politieke strekking in ons land). Hiermee verdwijnen misschien door de vorm- en kleurverandering enkele Oostendse namen voor boeien, die we toch graag voor het nageslacht willen bewaren.

Al de namen werden opgetekend uit de mond van mensen uit de BOOTJESSJOUWERIE, die nog varen of het sedert enige tijd stopgezet hebben, maar die allen zonder uitzondering ouder zijn dan 50 jaar.

<u>Officiële naam</u>	<u>Oostendse naam</u>
Nieuwpoortbankboei	DE PISBOEJE
Visboei (voor Nieuwpoort)	DE GEYTE
Weststroombankboei	DEN EZEL
Zuidstroombankboei	DE ROO BOEJE
Boei op het Noordelijk uitende van de SMALBANK	DE TWALE
Oostendse Bank Westboei	DE BOEJE VAN DE GEULE
Middelkerke bankboei	DE PLATEDIEPTE
Sint-Akkaertboei	DEN DRIEPEKKEL
A 1 boei	DE NEGEN
Oostendse bank noordboei	DE TOWNSEND
Wenduinebankwestboei	DRAVELINGEN
Bruggen- en Wegenboei (voor Oostende)	DE SLIEK- of STROENDBOEJE
Buitenstroombankboei	DE SIGARETTEBOEJE
Binnenstroombankboei	DE BELLEBOEJE
LCT -420 boei (Z-uitende van Middelkerkebank)	DE PRUMEBOEIE of DE FLUTEBOEJE
Thorntonbankboei	DE BOEJE VAN 'T ONDIEP

J.B. DREESEN

CONGONUTJES

Zie hierover "Smakjes", 4de jaargang, nr 7 april 1975 en Een antwoord in verband met ... Culinaire folklore, 5de jaargang, nr 2 oktober 1975, blz. 5.

- (KROMME) LEON van de GEPEKELDE FIEGE (volksnaam voor café COSY CORNER, op de hoek van de Bonenstraat en de Sint-Franciscusstraat) was vóór W.O. II de beste CONGONUTJES-brander van Oostende en omgeving. Hij wilde echter nooit zeggen waar en hoe hij ze brandde (nog een goed bewaard fabrieksgeheim). Kromme Leon stond met fruit en congonutjes op de markt.

Opgetekend bij de Witten van de Kaoje uit de mond van mensen die het konden weten.

J.B. DREESEN

Wanneer U aan iemand vraagt enkele stedelijke functies van Oostende op te noemen, dan krijgt U direkt te horen dat Oostende een badstad, een havenstad, een vissersstad is. Weinigen denken eraan haar als garnizoensstad te vermelden. En dat was zij toch, praktisch ononderbroken, sinds het einde van de 16e eeuw tot op de dag van heden.

De piotten van het 3e Linie Regiment en onze Jantjes van de Zeemacht hebben onze stad doorgaans als een toffe garnizoensplaats beschouwd. Was dit in vorige eeuwen ook het geval? Zo een goed 200 jaren geleden zeker niet. Wel integendeel! Het was schoorvoetend en met tegenzin dat regimenten hier hun kwartieren kwamen betrekken.

Aan de basis van de afkeer van de militairen om in onze stad ondergebracht te worden lagen meerdere oorzaken.

Allereerst dient de eerder ellendige toestand aangestipt te worden waarin de meeste kazernesgebouwen verkeerden.

De twee stadskazernes, de "kazerne van de Witte Nonnen" langs de zuidkant van de latere Poststraat en de "kazerne van de Lijnbaan" langs de wallen aan de latere Jozef II straat waren in 1691 door de stad opgetrokken geworden in het laagste stadsgedeelte. Zij dropen dan ook van de gochtigheid.

De koninklijke kazernes in het noordelijke deel van de stad gebouwd lagen wel op wat hoger niveau en waren dus droger maar veelal hopeloos verouderd en in vervallen toestand. Het "Oud en het Nieuw Waals Kwartier", dat de ganse blok in beslag nam tussen de Langestraat, de Hertstraat, de Korte of Kleine Weststraat en de Kerremelk- of Christinastraat was werkelijk totaal uitgewoond. Van de oudste kazernewijk, het "Spaans Kwartier", tussen de Rechte Kerkstraat of Louisastraat, de Langestraat en de stadswallen waren slechts twee gebouwencomplexen overgebleven in het midden van de 18e eeuw. Enerzijds het "Klein Spaans Kwartier" ook "Kanonnierskwartier" genoemd aan de noordzijde van de Spanjaardstraat gelegen, aanleunend tegen de Blauwe Trappen of de Steegher, die op het noordeinde van de Louisastraat naar de stadswal leidde. Anderzijds het "Groot Spaans Kwartier", dat zich op de zuidkant van de Spanjaardstraat en de oostzijde van de Louisastraat hoekvormig uitstreckte. Deze gebouwen achtte men zelfs niet meer vatbaar voor enig herstel en men zorgde er alleen voor dat het pannendak geen water doorliet. Het enige nog enigszins in goede staat verkerende gebouw was het "Groot Kwartier". Het bestond uit twee vleugels, het "Paviljoen", op de oostkant van de Christinastraat en hierbijaanleunend het "Koninkinnekwartier", dat zich langs de stadswallen uitstreckte, langs de latere Van Iseghemlaan, tussen de Christinastraat en de Kalvermarkt of Vlaanderenstraat in.

Voortdurende klachten waren er niet alleen over de gebrekkige, verouderde en ongezonde kazernerij, maar ook over de misselijkmakende geuren die in en rond de stad hingen. En dit valt licht te begrijpen. Oostende beschikte in die tijd maar over een primitiefwerkende vuilnisdienst en zij bezat alleen een embryo van bovengrondse riolering. Alle vuile wateren stroomden langs de straatgoten naar de stadsgrachten. Stroomen is te sterk uitgedrukt, door de minieme niveauverschillen bleef het water op vele plaatsen staan, tot het geurend stinkend ging verdampen. In de bermen van de stadswal waren een reeks latrinen ingeplant. Vergaarbakken van huis- en straatvuil, dat door het mestschip moest worden weggevoerd, trof men hier ook aan. Natuurlijk belandde een deel van dit vuil in de stadsgrachten, die uitgroeiden tot een open rioolcollector. Wanneer U weet dat het zeewater uit de stadsgrachten slechts om de 14 dagen werd verversd via de Blauwe Sluis of de Sinte-Catherinasluis, dan kunt U best begrijpen dat de stad omgeven was door een krans van "pestilente uitwasemingen". Westelijke winden brachten hier geen verluchting aan. Zij voerden eerder de onaangename geuren van de drie stadsgrachten, die op de

brede westflank waren uitgegraven, en de overnatte lucht van de pas in 1745 bedijkte Sinte-Katherinapolder over de stad aan. Talrijke soldaten leden dan ook aan moeraskoorts, ziekte, die eerst in de tweede helft van de 19e eeuw geleidelijk uit onze streken zou verdwijnen door de steeds betere drooglegging van de ons omringende polders en de aanleg van een ondergronds rioleringsnet in de stad.

Zoals in andere garnizoenssteden hadden onze soldaten hier hun militaire oefeningen uit te voeren, hun wachtbeurten te kloppen enz. Te Oostende kregen zij nog een supplementaire opdracht te vervullen nl. allerlei kwarweitjes opknappen aan de vestingen. Een zeestad zoals Oostende heeft altijd te lijden onder het beuken van de golven en het eeuwig jagen van de wind. Na iedere storm werden soldaten opgetrommeld om palissaden opnieuw recht te zetten, om ingebeukte wachthuisjes op te kalefateren, om uitgevloeiende kofferstenen van de zeedijk weer op hun plaats te sjouwen. Vooral de wind zorgde voor narigheid, op de N.W.-flank van de stad. Het duin- en strandzand werd er de voorgrachten in gejaagd, kwam over de bedekte weg te liggen en vulde de noordelijke hoofdgracht op. Constant viel er te werken met schop en "korte-wagen" of "pupegalle" om het ingewaaide zand weg te voeren.

Sommige soldaten zagen tegen dit bijkomend werk niet op. Dit liet hun immers toe hun mager soldij wat aan te dikken. En dit was wel nodig voor wie te Oostende op kwartier lag. Het bier, de wijn, de jenever, de tabak, alles was er veel duurder dan in de steden van het binnenland.

De slechte behuizing, de ongezonde lucht, het bijkomend werd, de hoge prijzen, allemaal factoren om Oostende toch niet als een ideale garnizoensstad te gaan aanschouwen.

Onder de militairen, die soms in bedenkelijke omstandigheden waren geronseld, kwam er dan ook, vaker dan elders in het land, desertie voor. Officieren waren dan ook constant op hun hoede. Dit alles leidde onder de militairen tot een sfeer van nervositeit, tot spanningen, tot incidenten, waarvan hieronder een voorbeeld.

Op een zonnige dag in het begin van de maand juli 1769, had een majoor, die bij de manschappen al weinig was geliefd, in een kwade bui, met het platte van zijn sabel, een korporaal zo hard op het hoofd geslagen dat deze man op de grond stuikte. Dit namen de soldaten niet. Moe van de plagerijen, van het militair leven in het onhebbelijke Oostende, besloten een aantal soldaten bij de eerste gunstige gelegenheid te deserteren.

Op zondagavond 9 juli 1769 gaven de officieren een galasouper gevolgd door een galabal, waarop de Oostendse "Beau-monde", dit zijn de vooraanstaanden van de stad, hun dames en huwbare dochters waren uitgenodigd. Een half uur na middernacht kwam men de feestelijke stemming storen met de melding dat vier soldaten hun post hadden verlaten en op de loop wæen gegaan.

Onmiddellijk trokken officieren met de nodige manschappen de stad in, doorzochten de vestingswerken, de omgeving. Tevergeefs, zij konden de hand niet leggen op de voortvluchtigen. Nog dezelfde morgen werd een onderzoek ingesteld. Een 30-tal soldaten werd aan een grondig verhoor onderworpen. Tenslotte werden zes onder hen in de boeien geslagen. Zij verschenen voor de garnizoenskrijgsraad, die hen schuldig bevond aan de organisatie van een desertiekomplot. Blijkbaar waren deze soldaten onderling overeengekomen om met pak en zak heimelijk de stad te verlaten en zich desnoods met wapens in de aanslag te verzetten tegen alwie dit zou willen verhinderen.

Twee onder hen werden naar de galg verwezen. Drie zouden met de spitsroeden worden bestraft. Tenslotte werd een, veroordeeld tot 30 dagen gevangenisstraf, op water en brood.

Op 17 juli 1769 werden de vonnissen voltrokken op het Galgenveld, even buiten de Westpoort. In een bui van grootmoedigheid en vergevensgezindheid en ook om wat sympathie bij het soldatenvolk te herwinnen liet de majoor de tot 30 dagen gevangenisstraf veroordeelde vrijuit gaan. Hij stond ook toe dat een der ter dood veroordeelden in de plaats van de ontorende straf van de "stropade" te moeten ondergaan, mocht gehalsrecht worden.

Het was in die jaren de gewoonte in onze stad dat na een terechtstelling van militairen betrouwbare ingezetenen van de stad een omhaling deden onder de burgers om de nodige gelden in te zamelen voor de aankoop van een doodskist, het houden van een rouwdienst en een sobere begrafenis.

Twee burgers, toevallig twee schoenlappers trokken met deze opdracht door de stad. Een splinternieuw aangestelde aalmoezenier van het regiment van Vierset, een Kapucijn, Pater Joseph-Marie-Robert vertrouwde het gehele gedoe niet en wenste een zekere controle op de geldinzameling uit te oefenen. Dat was verkeerd. Dat men in dergelijke triestige omstandigheden het aandurfde aan de eerlijkheid te twijfelen van hulpvaardige burgers, dat was te veel. Langs de pastoor om werd onze pater diets gemaakt dat hij zelf kon opdraaien voor de onkosten van de uitvaart van de terechtgestelde militairen. Pater Joseph kon dan ook niets anders doen dan twee soldatenvrouwen uit te zenden om van deur tot deur schooiend wat geld bijeen te krijgen. Veel bracht het niet op. De meeste Oostendse deuren bleven potdicht uit reactie op de onzinnige argwaan van de pater-aalmoezenier. Het Oostendse Magistraat, door dit incident ook in zijn wiek geschoten, schreef een vlammende protestbrief naar de generale staf te Brussel. In zijn verantwoording kon onze arme pater alleen wijzen op het hem dubieus voorkomende beroep van de geldinzamelaars. Bij de begrafenis van de twee soldaten bleef pater Joseph wijselijk thuis. Hij zond de hulp-aalmoezenier Pater Prudent om de rouwdienst uit te voeren.

Men zou kunnen denken dat het harde optreden van de hogere leiding t.o.v. desertie en desertiepogingen een afschrikwekkend resultaat zou hebben. Niets is minder waar. De desertie uit Oostende ging verder door. Tussen midden oktober en midden november 1773 waren er niet minder dan 20 soldaten die in alle stilte ervan ondertrokken, zwemmend over de stadsgrachten of een achteloos niet verankerde of aan de ketting gelegde jol ontputselden om de geul over te steken.

Oostende was nu eenmaal niet in de 17e en 18e eeuw een aangename garnizoensstad.

D. FARASYN

— — — — —
KENT U "DE MELKRONDE" ?

Lijn 7 van de stedelijke stadsbuslijnen neemt zeker het traject waarin de meeste bochten gelegen zijn. Naar het schijnt zo'n 25-tal tussen station en Steense Dijk. Als de buschauffeurs en ook wel de reizigers over die lijn spreken dan duiden ze die aan als 'de Melkronde'.

Uit de volksmond wordt immers opnieuw het dialect geboren. Na "de chocolate tram", "de kluute tram", "Kamietje" nu ook "de Melkronde".

O. VILAIN

— — — — —
TEKSTOVERRIDE UIT "DE PLATE" IS ALTIJD TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

MIDDELKERKE

Ons lid C. VAN TROOSTENBERGHE richt samen met zijn twee zonen een tentoonstelling in met als onderwerp "MIDDELKERKE WAAR IS DE TIJD ?"

Het wordt een overzicht van de geschiedenis van onze buurgemeente in plannen, foto's, prentkaarten, documenten, boeken. Ook de wijken Crocodile en Raversyde worden niet vergeten.

De tentoonstelling gaat door in het Gemeentehuis van Middelkerke van zaterdag 17 tot zondag 25 februari. (Openingsuren : zaterdag en zondag : 14-20u., andere dagen 17-20 u.).

O. V.

NOOIT DE MOED OPGEVEN

Van Eugène MATTELAER is zojuist een tweede uitgave verschenen van zijn gekend gedicht "Nooit de moed opgeven". Dit gedicht is evenwel in 300 talen en streektaalen vertaald of omgezet geworden.

Naast het Albanees, Baskisch, Laplands of Zoeloes treft men ook nog heel wat omzettingen in onze sappige dialecten, zoals Leuvens, Brussels, Aalsters, Gents, Brugs en Oostends, aan.

Prijs 250 F. (te storten op rek. nr. 000-0433309-10 van Dr. E. Mattelaer, 8300 KNOCKE).

O. V.

BOEKENSTANDJE HEEMKUNDIG MUSEUM

Volgende boeken en drukwerken kunnen in het Heemkundig Museum aangeschaft worden :

Ostendiana II	375 F.	(20)
Ostendiana III	400 F.	(20)
Index "De Plate" 1972-76	25 F.	(5)
Index "De Plate" 1977	25 F.	(5)
Raf Seys : Edward Vlietinck	25 F.	(5)
Omslag 3 prentkaarten (Kulturele Raad)	20 F.	(5)
Omslag 3 prentkaarten (Heemkundig Museum)	20 F.	(5)
H. Thoen : Iron age & roman salt-making : Sites on the Belgian coast	50 F.	(10)
K. Clybouw : Geschiedenis van de visserskapel Bredene	140 F.	(10)
G. & R. Desnerck : Vlaamse visserij en vissersvaartuigen, 2 dln	2.900 F.	
S. Ippel & O. Vilain : Plan Oostendse straatnaamwijzigingen	20 F.	(5)
R. Halewyck & N. Hostyn : Oostends oesterboek	350 F.	(20)
J. Klausling : Vreugde en verdriet in het visserslied	120 F.	(15)
J. Gheeraert : Vertellingen uit "Het Zeepaardje"	200 F.	(15)
O. Vilain : Langs de Oostendse Kateien	195 F.	(15)
O. Vilain : Langs de Galerijen	225 F.	(15)

Voor de bestellingen die verstuurd moeten worden hebben we de portkosten tussen haakjes bijgevoegd).

G. V.

WERP "DE PLATE" NIET WEG. GEEF ZE DOOR AAN EEN TOEKOMSTIG LID !

De laatste

uitgegeven boeken

zijn **ALTIJD**

te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL

P. V. B. A.

Adolf Buylstraat 33

8400 - Oostende Tel. 70.17.33

en in haar bijhuizen